

Teckningar av bakterier av elever i åk 2 Malmaskolan, Uppsala

Kroppen är toppen!

Text: Ammie Berglund
Lektionsupplägg, tips och idéer:
Marie Björkqvist, lärare gr 1-3
Carina Söderberg, förskollärare,
Malmaskolan, Uppsala

Hur kan man arbeta i yngre årskurser med människokroppen? Läraren Marie Björkqvist och förskollärare Carina Söderberg, som arbetat med ett tema om människokroppen i åk 2 på Malmaskolan i Uppsala, delar med sig av tips och idéer.

I arbetslaget för åk 2 på Malmaskolan i Uppsala har man valt att arbeta kring olika teman där man väver ihop undervisningen i NO med andra ämnen på ett sådant sätt att man möter målen i flera ämnen. I temat om människokroppen ingick förutom biologi även bild och svenska.

Temat pågick i sex veckor och avslutades med en utställning för föräldrar. Totalt omfattade projektet 66 elever organiserade i tre lärgrupper. Marie och Carina planerade temat tillsammans med arbetslaget men de hade huvudansvaret för själva genomförandet.

Bilderna i artikeln visar på resultatet av den skapande verksamheten. Eleverna har tecknat, gjort gipsavgjutningar, arbetat med textil och lärt sig lite om digitalfoto/bildhantering med dator.

Uppstart av temat

Redan på våren i åk 1 presenterades projektet för barnen som de skulle arbeta med i åk 2. Detta möttes med viss skepsis och motvilja: "Kroppen, bläh, äckligt!", sa barnen. Men temat introducerades och startades på en Storsamling för hela åk 2 i augusti. Då visade det sig att många trots att det skulle handla om "snoppar och sånt" och det kunde ju bli pinsamt. När Marie och Carina berättade vad det skulle handla om blev alla genast mer motiverade och intresserade och lärarlaget andades ut.

Barn och föräldrar fick ta del av den lokala pedagogiska planeringen (se inscannat dokument nästa sida) som är skriven så kort och konkret som möjligt för att klargöra vad de hade att förvänta sig. De som ville tog med sig olika böcker och föremål hemifrån som kompletterade skolans modeller av öga, öra, torso och skelett.

Nivå – hur långt ska vi gå?

– För att få progression i lärandet genom grundskolan är det viktigt att vi i de yngre årskurserna ger en bra bas med de viktigaste grunderna, sä-

Handavtryck i gips med öppen respektive sluten hand. Bilderna visar exempel på hur eleverna fick arbeta i olika material i den skapande verksamheten.

ger Marie. Sedan måste vi lärare kommunicera över årskurserna. Det är klart att man måste repetera, men det får inte bli tråkigt på grund av att det är samma innehåll om och om igen.

Hur djupt man går påverkas mycket av elevgruppen. Finns intresse ska man inte stoppa menar Marie ("Nej, tarmludd kan vi inte prata om för det gör man på högstadiet"). En stor fördel med att arbeta tematiskt är att kunna ge utmaningar för de barn som har lätt att läsa, räkna och skriva. Gruppen är viktig för att utveckla och pröva nya kunskaper tillsammans med andra. Alla elever får en gemensam bas med sig, men sedan finns en stor variation i hur olika elever fördjupar sig.

Faktatexter – hur blir det bra?

När eleverna ska skriva egna faktatexter kan man börja med att högt läsa en faktatext. Prata om innehållet och skriv upp viktiga och nya begrepp på tavlan. Barnen kan sedan göra egna tankekartor som samlar de viktiga orden kring ett tema och detta blir ett stöd för den egna faktatexten, som skrivs enligt instruktionen: "Försök använda dig av de nya orden du lärt dig och skriv en egen text". Eleverna fick välja att skriva en faktatext om "Matens väg" eller om "Syrets väg".

Undersökande uppgifter

Undersökningar med hjälp av smak och luktsinne är tacksamt att arbeta med. Barnen fick utan att se prova smak av surt (citron), sött (socker), salt, beskt (apelsinskal) och umami (soja). De jämförde upplevelsen då de fick hålla för näsan. För lukttesterna gjordes i ordning jord, apelsin, pepparkaka, vitlök och granbarr i små tygpåsar (för att de inte skulle se vad som fanns i). En elevgrupp provade på ett experiment med tre svarta plastburkar med kanel, vanilj och en blandning av kanel/vanilj. Oj, vad förvånade de blev när den som först luktat i kanelburken fick en annan upplevelse av kanel/vanilj-blandningen än den som först luktat i vaniljburken! Övningarna gjordes som stationsövningar medan andra aktiviteter pågick.

Hälsosam livsstil

Grönsaker är nyttigt och roligt att arbeta med! Husmor beställde extra grönsaker för att eleverna skulle kunna göra sallad tillsammans. Det blev en bra samarbetsövning och konkret språkutvecklande arbete där begrepp som dela, halv, klyftor, skala, riva, hacka, strimla fick betydelse. Alla skrev "önskerecept" på sallad de skulle vilja göra och äta. Receptet på den gemensamma salladen skrevs upp. Salladen togs med till matsalen där de andra eleverna fick smaka.

MÄNNISKOKROPPEN

Vi lär oss om vår egen och andras kroppar, hur de fungerar och om kroppens olika funktioner. Vi lär oss också hur man tar hand om sin kropp på bästa sätt. Människokroppen är ett verkligt nära och angeläget ämne för alla.

Målet med undervisningen är att

Eleverna ska kunna använda biologins begrepp, modeller och teorier för att beskriva och förklara biologiska samband i kroppen. De ska även ha fått kunskaper om och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan. Undervisningen ska ge eleverna tillfällen att skapa bilder med digitala och hantverksmässiga tekniker och verktyg samt med olika material.

Vi kommer att

använda olika modeller för att studera människokroppen (ex skelett)

läsa och skriva faktatexter

se filmer

göra studiebesök

träffa experter

fotografera

teckna, måla, skulptera

motionera

laga mat

Detta ska bedömas

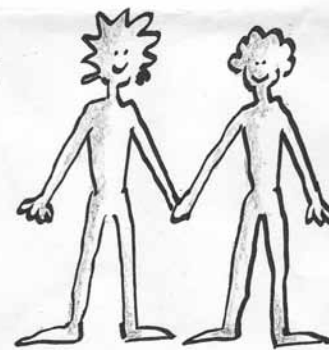
Eleverna ska kunna ett antal kroppsdelar.

Eleverna ska kunna berätta om andning och matsmältning.

Eleverna ska kunna berätta om våra olika sinnen.

Eleverna ska skriva en berättelse om hur man tar hand om sin hälsa.

Eleverna ska kunna fotografera samt överföra bilder till dator.

Dikter om händer

Min hand har ett sår. Min hand har 5 fingrar.

Min hand är stark. David Berglund

Min hand är ren. Min hand är fin.

Min hand är bäst. Moas hand är 8:a år.

Min hand heter momo.

Min hand älskar jag. Moa Nahringsbauer

Min hand kan inte fingervirka.

Min hand kan rita tåg.

Min hand kan inte rita stjärnor.

För det är den inte van vid. Erik Boivie

Min hand kan rita och skriva

Min hand kan röra på sig

Min hand kan röra saker

Min hand kan kasta saker David Bengtsson

På frågekortet med frågor kring mat står "Zink och järn är mineraler som kroppen behöver. I vad finns mest järn och zink? A. fisk, B. smör, C. kött". Här läser David och Albert frågorna åt varandra och med tärningens hjälp ska de så snabbt som möjligt ta sig fram längs spelplanens bana som tar en krokig bana längs med figurens kropp.

Spela spel – inte dumt

Kroppsspelet *Kroppåmaten* är ett tärningsspel med händelsekort med faktafrågor och aktivitetsuppgifter (till exempel göra tio armhävningar), se tips nedan. Grupper om fyra till fem elever spelade först under cirka 30 minuter och sedan blev det frågesport med hjälp av spelkortet. Eleverna hade haft möjlighet att lära under spelets gång och därför var det många händer i luften.

Bedömning av lärandet

Enligt kunskapskraven för åk 3 som rör kroppen ska eleven kunna berätta om kroppsdelar och sinnen, och diskutera några faktorer som påverkar människors hälsa. För att följa och bedöma elevernas lärande användes flera typer av dokumentation. Alla skrev en faktatext och en fritext med titeln "Min hälsa" – om hur man ska göra för att hålla sig frisk. Enkla bedömningsmatriser användes för att bedöma texterna. Lärandet om kroppens sinnen följdes upp muntligt genom att barnen i 5-grupper fick berätta om ett valfritt sinne. Kunskaper om kroppens delar bedömdes med hjälp av ett klassiskt kroppsdelsprov som eleverna fick göra tills de klarade av det (i vissa fall tog det flera gånger). All skriftlig dokumentation samlades i ett eget häfte: Kroppen.

Framsida på David Berglunds faktahäfte om kroppen. I faktahäftet samlades övningar och elevernas egna faktatexter.

Joel Schneider (t h) framför en dator där hans teckning av hjärtat omvandlats till en animation av blodflödet genom hjärtat. Animationen, som växte fram med hjälp av pappa Nils, finns på Bioresurs hemsida.

Utvärdering av arbetet

När Marie och Carina utvärderade arbetet sammanställdes det som fungerat bäst och sämst. Något av det som fungerade bäst var finger-virkning av tarmar! Barnen blev så engagerade i detta. Studiebesöket på "Hälsoäventyret" i Uppsala, som erbjuder program för elever, var också mycket givande (se tips nedan).

På minussidan hamnade en film som lärarna inte hann titta igenom ordentligt innan – den blev för svår för eleverna. Tidsplaneringen höll inte riktigt – det blev stressigt på slutet inför utställningen eftersom alla elever gjorde alla moment i den skapande verksamheten. Det är något att tänka på till nästa gång, att alla kanske inte måste gör allt. ■

Tips och resurser

Spelet Kroppåmaten

Ingår i "Miniorboxen" från Arla, som endast säljer en komplett box. Kostnad 460 kr inklusive moms och frakt. Första gången man gör en bokning av ett bondgårdsbesök får skolan ett gratis exemplar.

Se www.arlaminior.se/for-lararen/om-laromaterialet

"Hälsoäventyr"

Hälsoäventyret i Uppsala län: www.halsoaventyret.lul.se
Undersök om det finns hälsopedagoger i din kommun eller landsting som är inriktade mot skolan.

